

19. Pro bizhentsiv: Zakon Ukrainy vid 08.11.2011 № 2557-III. [About refugees: Law of Ukraine of November 8, 2011 № 2557-III] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2557-14#Text> [in Ukrainian].
20. Pro hromadianstvo: Zakon Ukrainy vid 18.01.2001 № 2235-III [About citizenship: Law of Ukraine of January 18, 2001 № 2235-III] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> [in Ukrainian].
21. Pro okhoronu dytynstva: Zakoni Ukrainy № 2402-III vid 26.04.2001. [On the protection of childhood: Law of Ukraine № 2402-III of April 26, 2001] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> [in Ukrainian].
22. Protokol pro status bizhentsiv, 1967 r. [Protocols on refugee status, 1967] liga360.ligazakon.net/ Retrieved from https://ips.ligazakon.net/document/view/mu67007?ed=1967_01_31 [in Ukrainian].
23. Rekomendacii po mezhdunarodnoj zashchite № 8: «Obrashcheniya detej za predostavleniem ubezhishcha v sootvetstvii so stat'yami 1 A(2) i 1 F Konvencii 1951 goda i/ili Protokola 1967 goda, kasayushchih statusa bezhencev» [Recommendations on international protection No. 8: «Asylum applications of children under Articles 1 A (2) and 1 F of the 1951 Convention and / or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees»] refworld.org.ru Retrieved from <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=53844fb44> [in Russian].
24. Simeinyi kodeks Ukrainy vid 10.01.2002 r. № 2947-III. [Family Code of Ukraine from 10.01.2002 № 2947-III] rada.gov.ua/ Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> [in Ukrainian].
25. Starovoitov, O. (2000). K voprosu o traktovke poniatiya «rebenok» v mezhdunarodnom prave [On the question of the interpretation of the concept of «child» in international law]. Belorusskij zhurnal mezhdunarodnogo prava i mezhdunarodnyh otnoshenij – *Belarusian Journal of International Law and International Relations*, 2. Retrieved from <http://evolutio.info/ru/journal-menu/2000-2/2000-2-starovoitov> [in Russian].
26. Tolkovanie UVKB OON Konvencii OON o statuse bezhencev, 2007 [UNHCR interpretation of the UN Convention relating to the Status of Refugees, 2007]. <https://www.refworld.org> Retrieved from <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=53844fb44> [in Russian].
27. Ustav Mezhdunarodnogo uholovnoho suda, 1998 g. [Statute of the International Criminal Court, 1998] un.org/ru Retrieved from [https://www.un.org/ru/law/icc/rome_statute\(r\).pdf](https://www.un.org/ru/law/icc/rome_statute(r).pdf) [in Russian].
28. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435-IV [Civil Code of Ukraine vid 16.01.2003 p. № 435-IV] rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.32>

DOŚWIADCZENIA USA I UE W ZAKRESIE ADMINISTRACYJNOPRAWNYCH REGULACJI STOSUNKÓW W SEKTORZE ELEKTROENERGETYCZNYM I KIERUNKU ZAPOŻYCZENIA

Dmytro Mykolaets

aspirant

Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Tarasa Szewczenki (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-1341-9562

e-mail: DmytroMykolaets@ukr.net

Adnotacja. W artykule przeanalizowano główne wskaźniki efektywności energetycznej określające ranking Ukrainy wśród innych krajów świata. Zbadano zagraniczne doświadczenia z wykorzystaniem nowoczesnych technologii smart, mechanizmów i narzędzi zapewniających efektywność energetyczną na podstawie modelu inteligentnych sieci. Algorytm tworzenia modelu inteligentnych sieci energetycznych na poziomie poszczególnych regionów wymaga rozwiązania powiązanych ze sobą problemów: określenie wpływu systemu zarządzania terytorialnego na podejmowanie decyzji zarządczych w branży energetycznej; tworzenie narzędzi stymulujących dostawców i odbiorców energii elektrycznej; poszukiwanie konkretnego konsumenta; zapewnienie odpowiedniego systemu certyfikacji; zwiększenie ilości tranzytu energii elektrycznej bez budowy nowych obiektów sieciowych; poprawa niezawodności zasilania, skrócenie czasu awarii zasilania; poprawa wydajności ładowania urządzeń i sieci energetycznych; rozwój rozproszonego wytwarzania energii i zwiększenie wykorzystania alternatywnych źródeł energii; zmniejszenie kosztów produkcji energii elektrycznej i poziomu strat energii elektrycznej w sieciach energetycznych; zmniejszenie wpływu obiektów energetycznych na środowisko; zapewnienie dwukierunkowej komunikacji z konsumentem; identyfikacja irracjonalnego wykorzystania i kradzieży energii elektrycznej, uszkodzenia sprzętu, a także zmniejszenie kosztów energii pod warunkiem wprowadzenia zróżnicowanych taryf.

Słowa kluczowe: efektywność energetyczna; energochłonność produktu krajowego brutto; doświadczenie zagraniczne; rynki energii elektrycznej.

US AND EU EXPERIENCE IN ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF RELATIONS IN THE ELECTRIC POWER SECTOR AND DIRECTIONS OF BORROWING

Dmytro Mykolaets

Graduate Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-1341-9562

e-mail: DmytroMykolaets@ukr.net

Abstract. The article analyzes the main energy efficiency indicators that determine the rating of Ukraine among other countries. The foreign experience of using modern smart-technologies, mechanisms and tools to ensure energy efficiency based on the model of smart grids is studied. The algorithm for forming a model of smart energy networks at the level of individual regions requires the solution of interrelated problems: determining the impact of the territorial management system on management decisions in the energy sector; formation of tools to stimulate electricity suppliers and consumers; search for a specific consumer; ensuring an appropriate certification system; increasing the volume of electricity transit without building new network facilities; increasing the reliability of power supply, reducing the time of emergency shutdown; increase of efficiency of loading of the equipment of power networks; development of distributed energy generation and intensification of the use of alternative energy sources; reduction of electricity generation costs and the level of electricity losses in the power grids; reducing the impact of energy facilities on the environment; providing two-way communication with the consumer; detection of irrational use and theft of electricity, damage to equipment, as well as reducing the cost of energy resources, subject to the introduction of differentiated tariffs.

Key words: energy efficiency; energy consumption of gross domestic product; foreign experience; electricity markets.

ДОСВІД США І ЄС ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ І НАПРЯМКУ ЗАПОЗИЧЕННЯ

Дмитро Миколаєць

аспірант

Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-1341-9562

e-mail: DmytroMykolaets@ukr.net

Анотація. У статті проаналізовано основні показники енергоефективності, що визначають рейтинг України серед інших країн світу. Досліджено зарубіжний досвід використання сучасних smart-технологій, механізми та інструменти забезпечення енергетичної ефективності на основі моделі розумних мереж. Алгоритм формування моделі розумних енергетичних мереж на рівні окремих регіонів потребує вирішення взаємозв'язаних задач: визначення впливу системи територіального управління на прийняття управлінських рішень в енергетичній галузі; формування інструментарію стимулювання постачальників та споживачів електроенергії; пошук конкретного споживача; забезпечення відповідної системи сертифікації; підвищення обсягу транзиту електроенергії без будівництва нових мережевих об'єктів; підвищення надійності електропостачання, зниження часу аварійного відключення; підвищення ефективності завантаження обладнання енергетичних мереж; розвиток розподіленої генерації енергії та активізація використання альтернативних джерел енергії; зниження витрат на виробництво електроенергії та рівня втрат електроенергії в електромережах; зменшення впливу об'єктів енергетики на екологію; забезпечення двостороннього зв'язку із споживачем; виявлення нерационального використання та розкрадань електроенергії, пошкоджень устаткування, а також зниження вартості енергоресурсів за умови впровадження диференційованих тарифів.

Ключові слова: енергоефективність; енергоємність валового внутрішнього продукту; зарубіжний досвід; електроенергетичні ринки.

Вступ. Інноваційно-інвестиційний розвиток є важливим і необхідним складником формування конкурентного середовища, підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання та процесом лібералізації загалом. Досвід зарубіжних країн переконливо свідчить, що результативність лібералізаційних процесів за умов докорінної адаптації законодавчо-нормативного забезпечення, стабільності, надійності та безперервності електропостачання за умов демонополізації енергетичної сфери орієнтується на в рази більший синергетичний ефект.

Особливу увагу в адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики є пристосування інституційного середовища до об'єктивних та стихійних конкуруючих умов взаємодії незалежних суб'єктів електроенергетичного постачання. Чимала кількість чинників спроможні пояснити дію та функціонування регіональних напрямів розвитку, але водночас неспроможні дати пояснення цілісному розумінню конкретних практичних дій у напрямі трансформації електроенергетичних ринків та адаптації їх до українських реалій.

Стан дослідження. Дана тематика висвітлювалась в роботах таких науковців, як: С.Б. Барбелюк, Г.В. Берлач, Т.О. Бурячок, З.Ю. Буцьо, Г.Б. Варламов, Ю.В. Ващенко, С.Г. Голікова, В.А. Жовтянський, Ю.Д. Костін,

І.О. Кудрявцев, М.М. Кузьміна, О.С. Матвійчук, В.П. Нагребельний, Н.М. Пархоменко, М.І. Пипяк, Є.О. Платонова, С.Г. Плачкова, В.І. Семчик, Н.І. Соколовська та багатьох інших дослідників. Втім, варто враховувати, що новий ринок електричної енергії в Україні запрацював порівняно нещодавно, тож більшість із наявних в правовій доктрині праць на цю тематику на сьогодні є неактуальними. Окрім того, варто враховувати, що при розробці засад функціонування нового ринку електроенергії в Україні вітчизняний законодавець керувався зразками існуючих у Європейському Союзі ринків, тому на сьогодні не так легко обрати конкретні зразки для їх урахування при удосконаленні адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики, особливо із урахуванням правових та адміністративно-територіальних особливостей України і її нового ринку.

Виклад основного матеріалу. Серед держав, позитивний досвід яких, на нашу думку, потребує дослідження, у першу чергу виділимо Сполучені Штати Америки. Актуальність дослідження позитивного досвіду США щодо адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики можна пояснити наступними чинниками.

По-перше, в цій державі функціонує законодавство, в якому чітко визначено права й обов'язки федерального і регіонального регулювальних органів у сфері електроенергетики – у даному контексті відзначимо Федеральний закон про енергетику (Federal Power Act) 1920 року (Federal Power Act, 2018) та Закон про енергетичну політику (Energy Policy Act) 2005 року (Energy Policy Act, 2005). Цими нормативно-правовими актами визначено основні положення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики та функції системи органів державної влади у сфері електроенергетики (Федерального Міністерства енергетики (The US Department of Energy, DOE), Федеральної комісії з регулювання енергетики (Federal Energy Regulatory Commission, FERC) тощо. Тож, досить часто вітчизняними науковцями відзначається позитивний досвід США у питаннях функціонування системи органів державної влади у сфері електроенергетики та прийняття законодавства, яким врегульовуються відносини у сфері електроенергетики.

По-друге, у науковій літературі позитивно відзначається система управління електроенергетикою США, яка передбачає мінімальне державне втручання в сферу електроенергетики (і виробництва, і поставки), взаємодію органів федерального і регіонального рівнів із енергокомпаніями (приватними чи підприємствами із державною (муніципальною) участю) на всіх етапах планування діяльності та ціноутворення. Це дозволяє стримувати прояви монополізації в діяльності цих суб'єктів, а також дозволяє обмежувати розміри одержуваних прибутків енергокомпаній.

По-третє, як і в Україні, в законодавстві Сполучених Штатів Америки правове регулювання у сфері електроенергетики охоплює сфери виробництва електроенергії, оптового постачання електричної енергії, постачання електричної енергії споживачам тощо. Для цього вітчизняний законодавець прийняв Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII (Про ринок електричної енергії, 2017), яким, власне, і наблизив модель ринку електричної енергії нашої держави до моделей ринків електричної енергії держав із ліберальною ринковою економікою, до яких належать і Сполучені Штати Америки.

По-четверте, як нами відзначалось раніше, розробка змісту Закону України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII здійснювалась за сприяння європейського Енергетичного Співтовариства із урахуванням вимог Третього енергетичного пакету ЄС. Тобто, позитивний досвід країн Європейського Союзу по суті враховувався вітчизняним законодавцем у процесі реформування ринку електроенергії в Україні, який функціонує сьогодні. Тому, на наше переконання, у контексті пошуку шляхів для запозичення позитивного зарубіжного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики, було би корисно звернутись до досвіду успішних у цій сфері країн, які не є членами Європейського Союзу. І у даному контексті, досвід США є одним із першочергових для вивчення.

Так, аналіз адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в Сполучених Штатах Америки розпочнемо із того, що тривалий період часу в цій державі сфера електроенергетики фактично не врегульовувалась взагалі на державному чи федеральному рівнях, а виробництво та споживання електроенергії здійснювалось на місцевому рівні. Саме тому, потреба у прийнятті законодавства у цій сфері довгий час була відсутня. Лише із розвитком технологій, сфера дії енергетичних компаній почала розширюватись, і як наслідок виникла потреба у регламентації відносин у сфері електроенергетики. Спочатку федеральна влада та влада штатів приймали окремі правила для регламентації виробництва й постачання електроенергії, втім поступово виникали повноцінні ринки електроенергії, а тому на початку XX століття з'явилась потреба в прийнятті повноцінного законодавства з метою врегулювання нових правовідносин, які виникали в сфері електроенергетики (Курбанов, 2014: 1152). В результаті в 1920 році було прийнято частину 1 Федерального закону про енергетику (Federal Power Act, 1920). Даний нормативно-правовий акт зберігає свою чинність і до сьогодні, є базовим нормативно-правовим актом у сфері електричної енергії, а його значення передусім полягає у тому, що його нормами врегульовуються відносини щодо виробництва та постачання електричної енергії. По суті перша половина XX століття є початковим моментом відліку виникнення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики. При цьому, підкреслимо, що на відміну від України, де сучасне законодавство у сфері електроенергетики було остаточно сформоване протягом останніх декількох років, в Сполучених Штатах Америки законодавчий базис у цій сфері було закладено ще на початку минулого століття.

В 1930 році було створено Федеральну енергетичну комісію, яка після реорганізації, функціонує і сьогодні, як Федеральна комісія з регулювання енергетики (Federal Energy Regulatory Commission, FERC). До її повноважень було віднесено здійснення державного контролю за електроенергетикою та іншими енергетичними

сферами (Берлач, 2018: 122). Окрім інституційного забезпечення, поступово в Сполучених Штатах Америки заповнювались прогалини і в законодавчому регулюванні в сфері електроенергетики шляхом прийняття нових законодавчих актів. Так, в 1935 році було прийнято Закон про комунальні холдингові компанії (Public Utility Holding Company Act, 1935), і тим самим було врегульовано проблему регламентації діяльності підприємств у сфері електроенергетики, оскільки велика кількість підприємств у цій сфері перебували у комунальній власності. З цього моменту діяльність таких підприємств почала координуватись та контролюватись Комісією з цінних паперів і бірж (Securities and Exchange Commission). В цьому ж році було прийнято частину 2 Федерального закону про енергетику (Federal Power Act, 1920), шляхом встановлення норм якої було вирішено проблему розподілу компетенції у сфері електроенергетики між державою та її штатами. Оскільки питання торгівлі електроенергією та встановлення цін на неї для споживачів так і не були врегульовані на федеральному рівні, вони залишились у компетенції штатів. Тобто, те, яким чином та за якими тарифами відбувається постачання електроенергії споживачам вирішується на рівні штатів. В той самий час, питання оптового постачання електричної енергії було врегульовано положеннями федерального законодавства, тому питання оптової поставки електроенергії та питання торгівлі електроенергією між штатами врегульовується на федеральному рівні. Для порівняння, на сьогодні в Україні ці питання врегульовуються Законом України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII, прийнятим порівняно нещодавно. Наприклад, у відповідності до частин 1 та 2 статті 56 цього нормативно-правового акту, постачання електричної енергії споживачам здійснюється електропостачальниками, які отримали відповідну ліцензію, за договором постачання електричної енергії споживачу за вільними цінами, а «оптові постачальники» електричної енергії у відповідності до положень нового Закону реорганізувались в гарантованих покупців, які згідно статті 65 зобов'язані купувати у суб'єктів господарювання всю відпущену електричну енергію, вироблену на об'єктах електроенергетики з альтернативних джерел енергії.

В 1977 році Федеральна комісія з регулювання в енергетиці була реорганізована в Федеральну комісію з регулювання енергетики (Federal Energy Regulatory Commission, FERC), і власне, в такому організаційно-правовому статусі вона функціонує дотепер. Комісія здійснює свою діяльність на двох рівнях – на федеральному рівні, на якому здійснюється регулювання оптової торгівлі електроенергією та регулювання передачі електроенергії між штатами, та на рівні штатів, на якому регулюється кінцевий розподіл електроенергії. Федеральна комісія з регулювання енергетики (Federal Energy Regulatory Commission, FERC) входить до складу Федерального Міністерства енергетики (The US Department of Energy, DOE), проте наділена статусом незалежного агентства Федерального Уряду США. Схожим правовим статусом в Україні наділено Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. У відповідності до положень Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII (Курбанов, 2014) даний орган є постійно діючим центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який утворюється Кабінетом Міністрів України. У відповідності до статті 2 Закону, серед функцій Комісії варто відзначити регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю із виробництва, передачі, розподілу, постачання електричної енергії та із організації купівлі-продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, забезпечення купівлі електричної енергії за «зеленим» тарифом, трейдерської діяльності тощо. Повертаючись до правового статусу Федеральної комісії з регулювання енергетики (Federal Energy Regulatory Commission, FERC), важливим аспектом її діяльності є незалежність у прийнятті рішень. Тобто, Комісія є відокремленою у таких питаннях від Федерального Міністерства енергетики (The US Department of Energy, DOE), яке так само не впливає і на призначення керівництва даного органу та членів комісій у штатах. В більшості штатах члени комісій з регулювання енергетики призначаються губернатором штату та затверджуються Сенатом, а в окремих штатах обираються на прямих виборах.

Г.В. Берлач наводить у своїй праці приклад штату Міссурі, у якому прийнято спеціальне законодавство, яке врегульовує порядок обрання та діяльності членів комісій з регулювання енергетики. Аналіз особливостей цього законодавства дозволяє нам зробити висновок про його близькість до законодавства України, що врегульовує особливості призначення, припинення повноважень та правового статусу членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Наприклад, строк, на який призначаються члени комісій є аналогічним і в Україні, і в штаті Міссурі – 6 років. Так само варто звернути увагу на схожі вимоги до членів Комісій. Г.В. Берлач відзначає, що в штаті Міссурі встановлено заборону на заняття членами комісій будь-якими оплачуваними видами діяльності, у тому числі й підприємницькою. Також члени комісії не можуть володіти акціями чи будь-якими цінними паперами компаній, які здійснюють свою діяльність у сфері електроенергетики. Для порівняння, частина 2 статті 7 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII з-поміж інших встановлює наступні вимоги до членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: вони не можуть бути членами політичних партій; вони та близькі до них особи не можуть бути членами органів управління суб'єктів природних монополій та/або суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сферах енергетики та комунальних послуг; вони та члени їх сімей не можуть володіти прямо або опосередковано підприємствами або корпоративними правами будь-яких суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики або комунальних послуг тощо. У даному контексті відзначимо, що перелік вимог до членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, на

нашу думку, регламентований належним чином. Члени Комісії із однієї сторони є захищеними від політичного тиску, із огляду на встановлення заборони їхнього членства в політичних партіях, а із іншої сторони, законодавець врахував те, що рішення таких осіб стосується суперечливих інтересів багатьох соціальних груп, а тому такий перелік вимог дозволяє додатково унеможливити використання ними своєї посади для забезпечення власних інтересів.

Серед особливостей законодавства штату Міссурі, звернемо увагу на те, що ним передбачено заборону на отримання членами комісії подарунків від компаній, які здійснюють свою діяльність у сфері електроенергетики. У даному контексті відзначимо, що безпосередньо така норма відсутня в Законі України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII. Втім, по суті така заборона чинним законодавством передбачена. Так, частиною 5 статті цього нормативно-правового акту визначено, що на працівників центрального апарату і територіальних органів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг поширюється правовий статус державних службовців. В свою чергу, згідно із положеннями статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (Берлач, 2018) державним службовцем заборонено одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави. На нашу думку, це положення має бути конкретизоване у положеннях вітчизняного законодавства. Оскільки Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, є органом, який здійснює державне регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики, важливо у спеціальному законодавстві підкреслити неприпустимість одержання її членами подарунків від суб'єктів, регулювання, моніторинг чи контроль за діяльністю яких вони здійснюють, адже у частині 2 статті 10 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII серед обмежень, які застосовуються до членів, працівників центрального апарату і територіальних органів Комісії, заборона одержувати подарунки від суб'єктів господарювання у сферах енергетики відсутня.

Для вирішення цієї проблеми пропонуємо доповнити частину 2 статті 10 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII новим пунктом 3. Формулюючи її зміст, варто врахувати, що Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, поширює свою діяльність не лише на суб'єктів господарювання у сфері електроенергетики, але й на суб'єктів господарювання у сфері комунальних послуг. Тому, вважаємо, що зміст цієї норми має бути наступним:

«[...] 2. Члени Регулятора, працівники центрального апарату і територіальних органів Регулятора не мають права: [...]

[...] 3) безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг. [...]».

На нашу думку, таке доповнення змісту цієї норми можна розглядати як ще одну гарантію незалежності працівників Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Окрім того, важливо, щоб сформулювати розуміння заборони одержання подарунків від суб'єктів господарювання у сферах енергетики як однієї із ключових заборон, що поширюється на таких осіб.

Продовжуючи аналізувати особливості законодавства штату Міссурі, яке врегульовує порядок обрання та діяльності членів комісій з регулювання енергетики, також варто звернути увагу на неможливість позбавити члена комісії посади, яку він обіймає, до закінчення строку його повноважень. Тобто, ні губернатор штату, ні Сенат не володіють такими повноваженнями, і цим самим, як відзначає Г.В. Бердач, із забезпечується захист членів комісії від політичного тиску. Звертаючись до вітчизняного законодавства, звернемо увагу на те, що частиною 7 статті 8 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII Кабінет Міністрів України наділяється правом достроково припиняти повноваження членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, проте виключно у виняткових випадках.

Не зважаючи на те, що ряд із перелічених випадків пов'язані із об'єктивною неможливістю члена Комісії продовжувати свою професійну діяльність за цією посадою (визнання його судом недієздатним або обмежено дієздатним, визнання його безвісно відсутнім чи оголошення його померлим; набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно нього; набрання законної сили рішенням суду про притягнення до відповідальності за корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією; подання заяви про відставку; смерть тощо), деякі із них мають, на нашу думку, досить спірний зміст. Передусім, маємо на увазі вимогу, яка стосується встановлення факту порушення членом Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, вимог законів, що регулюють діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг. Як нами зазначено вище, члена Комісії може бути звільнено у разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно нього чи рішенням суду про притягнення до відповідальності за корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією. Тобто, мова йде про встановлення факту вчинення членом Комісії правопорушення та злочину, та про притягнення його до відповідальності згідно чинного законодавства. У випадку із підставою «встановлення факту порушення членом Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах

енергетики та комунальних послуг вимог законів, що регулюють діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг» мова йде про встановлення факту правопорушення, але не про притягнення члена Комісії до відповідальності у зв'язку із його вчиненням. На нашу думку, таке формулювання змісту цієї норми залишає можливість для Кабінету Міністрів України здійснювати політичний тиск на членів Комісії. Однією із ознак будь-якого правопорушення є те, що за його вчинення в законодавстві має бути передбачена відповідальність у вигляді втрат особистого, організаційного чи матеріального характеру. Так, стаття 23 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII встановлює, що посадові особи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, несуть персональну відповідальність за зловживання владою або службовим становищем, за бездіяльність, невиконання або неналежне виконання своїх службових обов'язків, у тому числі за розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю, у порядку, встановленому законом. Тобто, факт порушення вимог законів, що регулюють діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг має бути встановлений у передбаченому законодавством порядку, та призвести до притягнення його до відповідальності. І саме встановлення факту правопорушення та притягнення порушника до відповідальності, на нашу думку, і має розглядатись Кабінетом Міністрів України, як підстава для дострокового припинення повноважень.

Тому, для забезпечення захисту членів комісії від політичного тиску, пропонуємо змінити пункт 2 частини 7 статті 8 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII, та сформулювати його у наступному вигляді:

«[...] 7. Повноваження члена Регулятора припиняються достроково за рішенням Кабінету Міністрів України у разі: [...]

[...] 2) притягнення його до відповідальності у порядку, встановленому законом, за порушення вимог законів, що регулюють діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг; [...]

На нашу думку, таке формулювання даного положення дозволить сформулювати перелік підстав для дострокового припинення повноважень членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у такому вигляді, який унеможливить політичний тиск на них та забезпечить незалежність діяльності таких осіб.

В 1978 році було прийнятий Закон про політику регулювання комунальних послуг (Public Utility Regulatory Policies Act, 1935), який безумовно мав вплив на регламентацію відносин у сфері електроенергетики, та поправки до Закону про комунальні холдингові компанії (Public Utility Holding Company Act), які запроваджували заходи, спрямовані на стимулювання енергоефективності, забезпечення доступу виробників електроенергії до мереж постачання та на створення малих і середніх підприємств в сфері електроенергетики. При цьому, малим підприємствам була гарантована найвища ціна за вироблену електроенергію. Це стимулювало утворення малих підприємств в сфері електроенергетики, що призвело до збільшення їхньої частки на ринку, та, в свою чергу, забезпечило американського споживача дешевшою електроенергією, адже пропозиція на ринку електроенергії була достатньою, щоб задовольнити наявний попит. Втім, як зазначається в науковій літературі, проблеми конкуренції та вільного доступу виробників електроенергії до мереж так і не були вирішені шляхом прийняття таких змін. На відміну від законодавства Сполучених Штатів Америки, в Україні в статті 7 чинного Закону України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII визначено ті тарифи, які підлягають державному ціноутворенню: тарифи на послуги з передачі електричної енергії; тарифи на послуги з розподілу електричної енергії; тарифи на послуги з диспетчерського управління; ціни на універсальні послуги; ціни, за якими здійснюється постачання електричної енергії споживачам постачальником «останньої надії»; ціни (тарифи) на послуги постачальника універсальних послуг, постачальника «останньої надії» у визначених законом випадках; ціни на допоміжні послуги; ставки плати за приєднання потужності та ставки плати за лінійну частину приєднання; «зелені» тарифи тощо. Іншими словами, організаційна форма підприємства, що виготовляє електроенергію в Україні, не впливає на ціноутворення за вироблену електроенергію.

Втім, чинним законодавством України визначено перелік випадків, коли на ціноутворення на ринку електричної енергії впливає держава. І при цьому підкреслимо, що у відповідності до частини 2 статті 56 Закону України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII, постачання електричної енергії споживачам здійснюється за вільними цінами. Окрім цього, із прийняттям Закону про комунальні холдингові компанії (Public Utility Holding Company Act, 1935) в Сполучених Штатах Америки з метою боротьби із забрудненням атмосферного повітря та у відповідь на енергетичну кризу вперше була реалізована ідея пільгових тарифів, які заохочували енергозбереження та сприяли розвитку відновлюваних джерел енергії, наприклад вітрової чи сонячної енергії (Романюк, 2020: 115). Такі тарифи сьогодні в Україні мають назву «зелених», і їх сутність полягає в обов'язковому придбанні у виробника згенерованої із відновлюваних джерел електроенергії (з вітрових, сонячних, малих гідроелектростанцій тощо) за фіксованою Національною комісією регулювання електроенергетики України ставкою. І ця ставка є значно вищою за тариф на електричну енергію, яка закуповується в енергогенерувальних компаній. За задумом вітчизняного законодавця такий тариф має стимулювати поступовий перехід до більш екологічних способів виробництва електричної енергії.

Підсумовуючи наше дослідження, зробимо висновок, що у цілому, прийнятий на сьогодні вітчизняним законодавцем нормативно-правовий базис у сфері електроенергетики є цілком співставним із тим, який

функціонує в Сполучених Штатах Америки. Як нами відзначалось раніше, зміст Закону України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII отримав позитивну оцінку США, і наше дослідження підтвердило, що вітчизняне законодавство у сфері електроенергетики дійсно відповідає кращим світовим зразкам. У процесі нашого дослідження ми встановили, що вітчизняний законодавець мав би звернути увагу на позитивний досвід США за наступними напрямками:

1) позитивний досвід Сполучених Штатів Америки щодо створення та функціонування системи органів державної влади у сфері електроенергетики, а саме Федерального Міністерства енергетики (The US Department of Energy), DOE та Федеральної комісії з регулювання в енергетиці (Federal Energy Regulatory Commission, FERC), адже органи із аналогічними функціями – Міністерство енергетики України та Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, функціонують і в Україні. В процесі дослідження нами були запропоновані зміни до Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» від 22.09.2016 № 1540-VIII, спрямовані на забезпечення незалежності членів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг;

2) позитивний досвід Сполучених Штатів Америки щодо прийняття законодавства, яким врегульовано питання прав та обов'язків органів державної влади у сфері електроенергетики на федеральному та регіональному рівнях – проаналізовано зміст Федерального закону про енергетику (Federal Power Act, 1920), Закону про енергетичну політику (Energy Policy Act, 2005), Закону про комунальні холдингові компанії (Public Utility Holding Company Act, 1935), Закону про політику регулювання комунальних послуг (Public Utility Regulatory Policies Act, 1978), законодавства штату Міссурі, яким врегульовано порядок обрання та діяльності членів комісій з регулювання енергетики; визначено основні положення, закріплені в цих нормативно-правових актах, та здійснено їх порівняльно-правовий аналіз із аналогічними нормами в законодавстві України.

Список використаних джерел:

1. Campbell T. & Oh P. & Neilson D. Reification of five types of modeling pedagogies with model-based inquiry (MBI) modules for high school science classrooms. *Approaches and Strategies in Next Generation Science Learning* / M. Khine & I. Saleh (Eds.). Hershey, Pennsylvania : IGI Global, 2013. P. 106–126. DOI: 10.4018/978-1-4666-2809-0.ch006
2. Garzon Andres & Mu Derly. Impact of pedagogical reflection in the teaching practicum from Caquetá practitioners' perspective: a literature review. *Educación y Humanismo*. 2018. P. 57–73. DOI: 10.17081/eduhum.20.35.2658.
3. Habermas J. Die Einheit der Vernunft in der Vielfalt ihrer Stimmen. *Nachmetaphysisches Denken*. Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1988. S. 153–186.
4. Schwab K. World Economic Forum – a meeting of state leaders, representatives of international organizations and business. Davos, 2020. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/forum-davose-2020-glavnoe-1579530332.html>
5. Бодрийяр Ж. Симулякры и симуляции. Москва : Издательский дом «ПОСТУМ». 2015. 240 с. URL: https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/postmodernizm/bodriijar_zh_simuljakry_i_simuljicii_2015/54-1-0-5307
6. Воронкова В.Г. Концептуалізація інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2016. № 66. С. 13–25.
7. Кочубей Н.В., Нестерова М.О. (ред.). Людина в складному світі. *Збірник наукових праць*. Суми : Університетська книга. 2017. 359 с.
8. Крижко В.В., Мамасєва І.О. Аксіологічний потенціал державного управління освітою. Київ : Освіта України, 2005. 224 с.
9. Мацусита К. Философия менеджмента. Москва : Альпина Паблишер. 2018. 188 с.
10. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. Москва : Наука, 1999. 800 с.
11. Предборська І.М. Континентальна педагогіка очима учасників симпозиуму CEUPES. *Філософія освіти*. 2017. № 1 (20). С. 304–311.
12. Троїцька О. М. Діалог і толерантність у культурно-освітньому просторі вищої школи : монографія. Мелітополь : Вид-во МДПУ імені Б. Хмельницького, 2016. 312 с.

References:

1. Campbell, T., Oh, P.S., & Neilson, D. (2013). Reification of five types of modeling pedagogies with model-based inquiry (MBI) modules for high school science classrooms. In M.S. Khine & I. M. Saleh (Eds.), *Approaches and Strategies in Next Generation Science Learning*. Hershey, Pennsylvania: IGI Global. P. 106–126. DOI: 10.4018/978-1-4666-2809-0.ch006
2. Garzon, Andres & Mu, Derly. (2018). Impact of pedagogical reflection in the teaching practicum from Caquetá practitioners' perspective: a literature review. *Educación y Humanismo*. 20. 57–73. DOI: 10.17081/eduhum.20.35.2658.
3. Habermas, J. (1988). Die Einheit der Vernunft in der Vielfalt ihrer Stimmen. *Nachmetaphysisches Denken*. Frankfurt am Main: Suhrkamp. S. 153–186.
4. Schwab, K. (2020). World Economic Forum – a meeting of state leaders, representatives of international organizations and business. Davos, 2020. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/forum-davose-2020-glavnoe-1579530332.html>
5. Bodriiia, Zh. (2015). Simuliakry i simuliatcii [Simulacra and simulations]. M. Izdatelskii dom «POSTUM». URL: https://platona.net/load/knigi_po_filosofii/postmodernizm/bodriijar_zh_simuljakry_i_simuljicii_2015/54-1-0-5307 [in Russian].
6. Voronkova, V.H. (2016). Kontseptualizatsiia informatsiino-komunikativnoho menedzhmentu v konteksti nelineino-sinergetichnoi metodolohii [Conceptualization of information and communication management in the context of nonlinear synergetic methodology]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA*. № 66. S. 13–25 [in Ukrainian].

7. Kochubei, N.V., Nesterovoi, M.O. (Eds.) (2017). Liudyna v skladnomu sviti [Man in a complex world] *Zbirnyk naukovykh prats*. Sumy : Universytetska knyha. 2017. 359 s. [in Ukrainian].
8. Kryzhko, V.V., Mamaieva, I.O. (2005). Aksiologichnyi potentsial derzhavnoho upravlinnia osvitoiu [Аксіологічний потенціал державного управління освітою]. K. : Osvita Ukrainy. 224. S. 126–127 [in Ukrainian].
9. Matcusita, K. (2018). *Filosofia menedzhmenta*. [Philosophy of management]. Alpina Publisher, 2018. 188 s. [in Russian].
10. Meskon, M.Kh., Albert M. Khedouri, F. (1999). *Osnovy menedzhmeta*. [Management Basics]. M. : Nauka. 800 s. [in Russian].
11. Predborska, I.M. (2017). Kontynentalna pedahohika ochyma uchasnykiv sympoziumu CEUPES [Continental education of participants in the CEUPES symposium] (17-18 zhovtnia 2016 roku). *Filosofia osvity. Philosophy of Education*. 2017. № 1 (20). S. 304–311. [in Ukrainian].
12. Troitska, O.M. (2016). Dialoh i tolerantnist u kulturno-osvitnomu prostori vyshchoi shkoly [Dialogue and tolerance in the cultural and educational space of higher education]. Melitopol : Vyd-vo MDPU imeni B. Khmelnytskoho [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.33>

ZNACZENIE UDZIAŁU TŁUMACZA W POSTĘPOWANIU KARNYM

Oleh Mora

student Uniwersytetu Nowoczesnej Wiedzy (Kijów, Ukraina)

ORCID ID 0000-0001-9164-4567

Oleg_Mora@ukr.net

Adnotacja. Chociaż naukowcy są bardzo zainteresowani statusem procesowym skazanego, mechanizm egzekwowania jego praw nie jest dobrze ustalony. Wraz ze wzrostem liczby przestępstw popełnianych przez międzynarodowe grupy przestępcze i ukraińskich emigrantów w sferze zagranicznych stosunków gospodarczych, istnieje pilna potrzeba w zaangażowaniu tłumacza w celu przezwyciężenia barier językowych, zapewnienia praw uczestników postępowania karnego i rozwiązania podstawowych zadań postępowania karnego. Ten artykuł dotyczy udziału tłumacza w postępowaniu karnym. W tym artykule przeprowadzane są również kompleksowe badania teoretyczne dotyczące specyfiki znaczenia udziału tłumacza w dochodzeniu karnym i postępowaniach sądowych.

Słowa kluczowe: tłumacz, tłumaczenie, skazani, język narodowy, zasady sądownictwa.

THE IMPORTANCE OF THE TRANSLATOR'S PARTICIPATION IN THE CRIMINAL PROCESS

Oleg Mora

applicant of the University of Modern Thefts (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-9164-4567

Oleg_Mora@ukr.net

Abstract. Although scholars are very interested in the procedural status of a convict, the mechanism for exercising his rights is insufficiently established. With the increase in the number of criminal offenses committed by international criminal groups and Ukrainian emigrants in the field of foreign economic relations, there is an urgent need for an interpreter to overcome language barriers, ensure the rights of participants in criminal proceedings and solve the main tasks of criminal proceedings. This article is devoted to the participation of a translator in criminal proceedings. This article conducts a comprehensive theoretical study of the importance of the participation of translators in criminal investigations and trials.

Key words: translator, translation, convicts, national language, principles of justice.

ЗНАЧЕННЯ УЧАСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Олег Мора

здобувач Університету сучасних згань (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-9164-4567

Oleg_Mora@ukr.net

Анотація. Хоча вчені дуже зацікавлені у процесуальному статусі засудженого, механізм реалізації його прав недостатньо встановлений. Зі збільшенням кількості кримінальних правопорушень, скоєних міжнародними зло-